

VILLANYKAPCSOLÓK A SZAVAKBAN

■ Egyed Péter nagyinterjúban beszél Demeter M. Attilának a márciusi *Székelyföld*-ben arról, hogy igazán jól azt a filozófiai nyelvet lehet beszélni, amelyikhez személyes elkötelezettség kapcsol. Ez így önmagában nem újdonság, természetesen. Abban a szóban gyúl fel a lámpa, amelyiket meggyőződéssel mondanak ki. Vagy amelyikben hitelesen kételkednek. A *Pályám emlékezete* című sorozatban közölt interjú újdonsága számomra az, ahogy a konkrét példák kirajzolódnak: melyik beszédmódokhoz tudott kapcsolódni Egyed Péter a hetvenes-nyolcvanas években, és melyekhez nem. És hogy milyen dilemmákkal szembesült a kilencvenes évektől kezdődően.

A Bretter-iskola ebben a történetben fontos viszonyítási pont, nem kikerülhető, de Egyed Péter megmutatja azokat az alternatívákat is, amelyek ugyanabban a korzakban, de máshonnan bukkantak fel. Mesterei emlegetésekor Egyed nagy hangsúlyt fektet a már említett elkötelezettségre, meggyőződésre, az előadások „ihletett” jellegére. Pál Gyöngyitől, Fodor Katalintól, majd Szegő Katalintól, Kallós Miklóstól és persze Brettertől is tanul, mondja. Erre épülhet rá majd 1990 után szinte egy teljes évtized, amikor Egyed Péter a közelmúlt liberalizmus-elméleteit tanulmányozza: „Ennek az elzártságnak [a nyolcvanas évekének] a következtében a fordulat utáni első évtizedet én gyakorlatilag azzal töltöttem, hogy végigolvastam mindent, amihez hozzájutottam. Tehát egy szakmai, a végletekig menő reprofilirozást vállaltam be, amihez hozzásegített persze az, hogy Rómában jó körülmények között a monterotondói városi könyvtárban vagy a római nemzeti könyvtárban olvastam kedvenc és újabb szerzőimet. Például az olasz liberális szerzőket, akiket addig soha.” Mindezek együtteséből könyvek, saját kutatások születnek a kétezres évek közepére.

Nem kerüli meg a beszélgetés a költészet és az elméleti értekezések viszonyát sem az életművön belül. Egyed Péter Csokonai Vitéz Mihályig vezet vissza egy fontos magyar költészeti irányt (amelyet Hölderlin és Novalis neve fémjelez), egyfajta filozófiai költészetet. (Takáts József tulajdonít még kulcsfontosságot a magyar költészet egy lehetséges hagyománya szempontjából ennek a vonulatnak *Kritikus minták* című 2009-es kötetében. Többek között erről folytatott igencsak éles vitát annak idején Határ Győző és Balassa Péter, ezt ismereti Takáts szövege.) A jelenlegi szakmai közeg, figyelmeztet rá Egyed Péter, nem veszi jó néven különálló kompetenciák (mint például a szakfilozófus és az író) megtartását egy személyben. Valószínűleg azért, mert sokaknak nincs gyakorlata a közegváltások kezelésében. Annak a módozatát, ahogyan a költészet működik számára, épp a közegváltás analógiájára írja le – maga a másfajta tapasztalás, másfajta környezet, másfajta idő az, amelyik másféle jelentéseket hoz létre. A költészetnek inkább ritmikus vagy egyéb strukturális hatásokhoz van köze – mondja Egyed –, és ezeknek nem feltétlenül kell megjelenniük a strukturális tudatosság szintjén. A teljesség megragadása viszont csak a többféle szint összességének figyelembe vételével remélhető.

A lapszám egyébként Egyed Péter regényrészletével indul – egy katonaság-tapasztalatokat feldolgozó könyv részlete ez, amelyben nagyon erős a testi jelenlét. Talán ez, az erőteljes testi szabályozottság megjelenítése az, ami a szabadságfilozófiák inverze: az, ami a strukturális tudatosság szintjén elhalványul, kevésbé van előtérben a filozófiai munkákban. Mondjuk azok a pillanatok, amikor valaki csipesszel szegegeti ki az ember tenyeréből a fekvésparancsok közben beléfűródött üvegcserepeket s egyéb törmelékeket. (*Székelyföld, 2010. március*)